

Nr 151

Av herr **Ewerlöf m. fl.**, *angående riktlinjer för den ekonomiska politiken.*

Under år 1954 har utvecklingen i den västliga världen inneburit ökad frigörelse för såväl den internationella handeln som de internationella betalningarna. Dels har de s. k. frilistningsprocenterna i handeln mellan OEEC-länderna genomgående höjts, dels har i ett flertal länder importen från dollarområdet frigivits i stor utsträckning. Storbritannien har öppnat nya råvarubörser, frigivit guldhandeln för vissa ändamål och nästan helt avskaffat den s. k. statshandeln. De bäst ställda kontinentala länderna har påbörjat frigivningen av kapitalrörelserna och i vissa fall t. o. m. drivit denna frigivning ganska långt. Under hösten 1954 har förhandlingar ägt rum men icke avslutats angående de allmänna villkoren i fråga om tullar, in- och utförselrestriktioner m. m. för världshandeln (GATT).

Trots de påtagliga framsteg som gjorts återstår emellertid alltjämt mycket att göra på detta område. Av den privata intereuropeiska handeln är sålunda i genomsnitt 17 % fortfarande underkastad importrestriktioner, och då är ändå procentsatsen räknad med i huvudsak 1948 års siffror som bas, varför läget ter sig ljusare än det är. För dollarhandeln är situationen givetvis mycket ogynnsammare. Men även om mycken bundenhet är kvar, är det inte att ta fel på att strävandena utomlands medvetet inriktas på ökad frihet.

Sverige har i sitt eget intresse deltagit i denna utveckling, och det kan inte sägas annat än att vi strävat efter att ligga bland tålländerna i vad avser handelns frigörelse. Under hösten 1954 frilistades t. ex. en stor del av vår import från dollarområdet.

Vid OEEC:s senaste ministermöte i Paris i december beslöts anbefalla ytterligare liberaliseringsåtgärder t. ex. höjning av frilistningsprocenten till 90, vilket tal Sverige överskridit, varvid liberaliseringen bör utgöra minst 75 % hos var och en av de tre huvudgrupperna råvaror, jordbruksprodukter och industrivaror, ett villkor som Sverige likaledes uppfyller, avskaffande av 10 % av återstående kvantitativa begränsningar samt frilistning av handeln med USA och Kanada. Nya överväganden i dessa frågor under det närmaste halvåret har signalerats bl. a. för en smidig anpassning av OEEC-ländernas handels- och valutapolitik till de beslut, som den amerikanska kongressen kan komma att fatta rörande den amerikanska handels- och tullpolitiken. Vad som under fjolåret gjorts för att frigge den internationella handeln har otvivelaktigt haft ett välgörande inflytande på världshandelns omfång och verksamt bidragit till världens eko-

nomiska tillfrisknande, produktionens höjande och levnadsstandardens stegring.

Vad beträffar planerna för innevarande år förtjänar bl. a. härutöver framhållas, att nya framstötter är att vänta från amerikanskt håll mot kvarstående barriärer för handeln och kapitalrörelserna, att det — som ovan antytts — i första hand gäller att skapa friare villkor mellan dollarländerna å ena sidan och Västeuropa m. m. å den andra och att ömsesidighet i lättnaderna nationerna emellan förväntas. Ett undantag från den allmänna utvecklingen torde dock i viss mån komma att göras för jordbruksproduktionen.

Liksom hittills bör Sverige deltaga i det gemensamma arbetet i de internationella organisationerna för att i sin mån bidra till ökad frigörelse av handel, investeringar och betalningar. Även i vårt fall kräves emellertid speciella hänsyn för jordbruket. Försvarspolitiska skäl gör det ofrånkomligt att upprätthålla en lämpligt avpassad livsmedelsproduktion även nu, trots att inga direkta krigshandlingar äger rum. Den marknad för livsmedel, som för ögonblicket finns, skulle nämligen med visshet försvinna vid minsta skärpning av det utrikespolitiska läget. Vad det nu är fråga om är utbud av ren överskottsproduktion, för vilken det inte finns en prisbildning av den typ, som normalt utbildas på en fri marknad. Vårt land kan eljest endast ha fördel och nytta av en politik och en utveckling, som syftar till att främja ekonomiskt framåtskridande och stabilitet i samverkan mellan de fria folken. Det stadiga ekonomiska framåtskridandet och levnadsstandardens höjning beror på frigörelsen av de ekonomiska krafterna, på viljan att förbättra levnadsvillkoren, på en förnuftig fördelning av arbetsinsatserna på de områden, där varje nation har de bästa naturliga förutsättningarna och på internationellt utbyte av de vunna arbetsresultaten. Detta gäller i hög grad vårt land. Ekonomiskt hör Sverige ihop med de västerns länder, som tillämpar ett fritt system. Vi gör det på grund av naturliga förutsättningar, arbetsmetoder, tradition och allmän livsstil. Vårt land varken kan eller bör ställa sig utanför frigörelsen och samarbetet. Det bör i stället positivt och helhjärtat medverka i de gemensamma ansträngningarna att nå målet. Anpassning krävs nu från vår sida till det nya läge, som gradvis växer fram inom den internationella ekonomien. Vi måste därför vara beredda att ändra metoderna för den ekonomiska politiken. En utåt fri ekonomi låter sig omöjlig förena med en internt bunden sådan.

Det måste följaktligen skapas stabilitet i vårt lands inre ekonomi med en på marknadsprinciper grundad balans, som kan vidmakthållas utan reglerande ingrepp eller — under en övergångstid — med ett absolut minimum av dylika. Svensk ekonomi måste i sin helhet vara konkurrensduglig på ett naturligt sätt. Nu ännu mer än hittills är en smidig penningpolitik ett oundgängligt medel att hålla ekonomien i jämvikt. Även om penning-

politiken inte är allsmäktig, är det å andra sidan utsiktslöst att någonsin få till stånd en stabil utveckling utan dess energiska och målmedvetna tillämpning. I botten på den ekonomiska politiken måste läggas en aktiv penningpolitik med rörlig ränta. En ökad frigörelse i den inre ekonomien måste bygga på ökad medverkan och större ansvar från de enskilda individernas, gruppernas, företagens och organisationernas sida. Utrymme måste därvid beredas för större investeringar inom jordbruk, industri, handel och övriga enskilda näringar, samtidigt som de offentliga investeringarna måste hållas tillbaka. Mer än någonsin är sparandet en nödvändig förutsättning som bidrag för att hålla jämvikten och för att ge utrymme åt ofrånkomliga investeringar. Skattepolitiken måste läggas om. Psykologiskt verkar de höga skatterna förlamande på initiativet och viljan att göra insatser. De kväver sparlusten. En ändrad mentalitet behövs i samtliga dessa hänseenden. Den når man inte på andra vägar än skattesänkningen. Utomlands har skattetrycket redan väsentligt sänkts, och vi måste konkurrera även i fråga om skattesänkningar.

Behovet av ökade valutareserver och vidgad frihet i betalningarna har för Sveriges del nu ökat. Det är också tydligt av de senaste årens resultat, att en varaktig förbättring av valutasituationen svårligen kan åstadkommas med hjälp enbart av importrestriktioner, och att en försämring åter inträder, när restriktionerna hävs. I ett läge där möjligheten att tillgripa dylika hinder är starkt begränsad, ligger det så mycket större vikt på att främja viljan att intjäna valutor. Den ekonomiska politiken måste i ökad grad inriktas på detta mål. I det sammanhanget är det omöjligt att bortse från valutaregleringens negativa inflytande. Erfarenheten har tydligt visat, att denna är helt ineffektiv som skydd mot valutaförluster. Sådana har inträffat under fjolåret och nya kan befaras i år, utan att regleringen förmår hindra dem. Däremot är valutaregleringen en hämsko på ökad tillförsel av valutor. I andra länder har man sedan länge insett det skadliga i valutakontroller och antingen delvis avskaffat eller reformerat desamma. Mycket påtagliga uppmjukningar har i t. ex. Västtyskland, Belgien och Nederländerna vidtagits under fjolåret i deras respektive valutaregleringar. Vi bör då inte stereotyp fasthålla vid ett förlegat system utan undersöka, på vilka vägar i första hand uppmjukningar kan åstadkommas och därefter hur valutaregleringen mer eller mindre fullständigt skall kunna avvecklas. En bestående lösning av vårt valutaproblem lär näppeligen inställa sig så länge valutaregleringen vidmakthålles. Däremot kommer, i den mån naturlig jämvikt växer fram i vår inre ekonomi, även valutareserven att öka till lämplig storlek. Målet måste under alla förhållanden vara att tämligen snart avveckla valutaregleringen.

Ett system vars väsentligaste beståndsdel är, att alla valutor fortlöpande rekvireras av ett statligt organ, måste vara osmidigt och verka avskräckande på lusten att tjäna in valutor, hur stark vanans makt än är

över de människor och företag, som i 15 år tvungits att avstå från sin äganderätt till valutorna. Det vore en mycket mera tillfredsställande princip, att riksbanken köpte intjänta valutor, utan att hembudsskyldighet förelåge. Dithän torde det väl inte vara möjligt att komma på en gång, men fördenskull bör principen inte glömmas bort. Utan att här närmare ange utvägar att uppmjuka valutaregleringen, något som är ett utpräglat tekniskt problem, kan dock pekas på möjligheten att införa på lämpligt sätt avvägda tidsfrister för hembudsskyldighetens fullgörande som första steg att söka utröna verkan av en uppmjukning.

Under åberopande av det anförda hemställer vi,

a) att riksdagen måtte ange sådana riktlinjer för den ekonomiska politiken att en naturlig jämvikt uppstår i vår ekonomi och förutsättningar skapas för en avveckling av valutaregleringen,

b) att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t an hålla om omedelbara åtgärder i syfte att uppmjuka och förenkla valutaregleringens tillämpning i all den mån detta är möjligt.

Stockholm den 26 januari 1955

Knut G. Ewerlöf

Ebon Andersson

Gustaf Velandér

Carl Eskilsson

Ernst Wehtje
